

Spomienky Jána Holčíka na Juraja Holčíka, ev.a.v farára v Banskej Bystrici v období príprav SNP v rokoch 1944-45.

Otecko bol povolaný do CZ Banská Bystrica ako druhý farár v roku 1937. Aktívne pokračoval v organizačnej práci v zbere ale najmä v práci z mládežou, bol predsedom SEM. Bol organizátorom pamätného manifestačného zjazdu, ktorého sa v Banskej Bystrici v júli 1939 zúčastnilo viac ako 50 000 slovenských evanjelikov ! A práve tento zjazd prispel k utuženiu evanjelictva v pokrokovom duchu proti spiatočníckemu ľudstvu. Aktívne horlil za prácu pre zbor a cirkev. Pamätné sú jeho kázne v ktorých oslovoval, ba burcoval, citujem jeho slová :“Vychovávajme mládež pre Boha, vstúpime jej večné pravdy, voďme ju nie len k prameňom múdrosti a umenia, ale aj a hlavne k prameňom vôd živých, ku Kristu, do chrámu, a všade tam, kde sa Slovo Božie zvestuje a ohlasuje. Vychovávajme mládež svoju od útlej mladosti v cirkvi. Cirkev ktorá sa nestará o mládež, tá si nekoná svoje povinnosti dobre a podľa Božieho slova. Cirkev ktorá sa nestará o mládež, nestará sa o svoju budúcnosť a o svoj dorast. A taká cirkev kope si hrob, pripravuje si smrť a vlastne aj smrť spoločnosti. Lebo evanjelicko-kresťanská cirkev Božím slovom vychováva charaktery, statočných ľudí, bez ktorých musí sa rútiť do priepasti“.

V Banskej Bystrici vydávali 1x mesačne časopis „Naša cirkev“ spolu s bratom farárom Bakossom. Nebojácne upozorňovali najmä v rokoch ľudáckeho Slovenského štátu na tendencie vplyvu Hlinkovej mládeže na naše evanjelické deti. V 9. čísle v roku 1944 napísal v úvodníku „Hlavy hore“ – a vyzýval „ bude ešte všeliako, dožijeme sa ešte všeličoho, ale napriek tomu treba dvíhať hlavy hore, ba práve preto, že je vážna doba netreba klesať na mysl. Veď sa rodí nový svet. Pomáhajme mu zrodiť sa! Nezdržujeme príchod nových časov, hľadme napred, s nádejou, s vierou..... začnime novú prítomnosť, aby bola krajšia aj naša budúcnosť. Práca bez Božích cieľov je márna, zbytočná.... Preto nestačí len bojovať, písať, stavať, kopať zákopy, ale treba sa modliť. Kto vie nech stavia, kope, bojuje,, všetci sa však modlime“.

Nie raz cirkevníkom a čitateľom pripomínal „ Kto pracoval najviac na vzkriesení Československej republiky ak nie evanjelici, bojovníci za slobodu svedomia a náboženského presvedčenia „.

Tu, v Evanjelickom spolku ,organizoval spoločenské podujatia, písal divadelné hry ktoré sa tu hrali : „Doktor z Lambarene“, pocta ľudomilovi Dr.Schweitzerovi, hrami zo života farárov Pilárika a Čeryho.

Bol technicky zdatný, vedel vyrobiť prakticky čokoľvek, nám deťom aj drevené hračky, ale z opadaných jabĺk vyrábal mušty a jablčné víno. V období Povstania aj mydlo na pranie a úspešne aj navaril pivo. Práve ním ponúkol prvých ruských osloboditeľov Banskej Bystrice, ale vzápätí prichádzali ďalší a vykrikovali „ Pop davaj pivo“- to boli prvé ruské slova, ktoré si pamätám. Otecko stále veľa pracoval a organizoval, a vlastne výchovu náš troch súrodencov zveril mamičke, povolaním učiteľke.

V období SNP mal som takmer 8 rokov, vnímal som na fare zvýšený ruch s množstvom neznámych ľudí ktorí prichádzali a odchádzali. Boli nimi najmä židovskí občania, veľa krát aj s deťmi, s ktorými sme sa hrávali. Ich rodičia pred represiou konvertovali na evanjelickú vieru po oboznámení sa s evanjelickou vierou a boli pokrstení. V rokoch 1938-do augusta 1942 otecko pokrstil spolu so spolubratom Bakossom a kaplánmi Madarásom a Velebným viac ako 700 židovských spoluobčanov, krsty ktorých boli zaznamenané v Matrike CZ. Mnohých aj to zachránilo pred deportáciou do koncentrákov. Viacerí sa skrývali u nás na fare pred ÚŠB /Ústredie štátnej bezpečnosti/ a neskôr pred gestapom. Niektorí aj viac ako 14 dní napr., predseda Matice Slovenskej Dr. Ján Marták občan židovského pôvodu pán Markovich a iní , v skrýši pri kuríne a v pivnici.

Tesne pred vypuknutím Povstania sa viacerí občania a cirkevníci schádzali na fare a radili sa u seniora Bakossa., v Evanjelickom spolku, v Evanjelickej jednote Karola Kuzmányho ale aj konšpiratívne na evanjelickom cintoríne. Často spomínal na kpt. Štefana Hanusa,, ktorý mal na starosti materiálne zásobovanie Hlavného štábu partizánskych oddielov, predsedu Revolučného národného výboru v Banskej Bystrici. Otecko sa stal členom Okresného revolučného národného výboru. V priebehu Povstania zúčastňoval sa schôdzi organizovanými nielen demokratmi ale aj komunistami , kde sa riešili otázky budúceho spolunažívania v novej ČSR. Za smutný deň bystrického pobytu považoval 28.október 1944, keď mnohí Bystričania spolu s vojskom opúšťali Banskú Bystricu smerom na Harmanec a Donovaly. V dobe okupácie Nemcami, začalo prenasledovanie a zatýkanie. Sédria- väznica bola plná dobrých ľudí aj známych, prof. Pavel Styk, Dr. Ján Boor, Šaňo Matuška, Ježo, Vančo a i. Otecko chodieval do väznice odbavovať Služby Božie, a „vynášal“ od väzňov správy – motáky pre blízkych, čo bolo prísne zakázané. Najviac riskantné boli jeho aktivity s vydávaním „Passierscheinu“ ktorého vzor získal, a na farskom písacom stroji Olivetti, rovnakého písma ich kopírovali s pánom Španhelom. Práve vďaka týmto falošným povoleniam sa mnohí dostali z hôr obsadených povstaleckými vojskom, alebo prešli k partizánom.

Nemci sa nast'ahovali aj na evanjelickú faru, dobre si pamätám na nemeckého majora záložného vojska Wehrmachtu, ktorý bol často u nás návštevníkom. Hral výborne na klavíri a organe a využíval možnosť hovoriť s oteckom, ktorý výborne ovládal nemecký jazyk. Bol to inteligentný človek a vedel o nezmyselnosti vojny, a predvídal skorý pád hitlerovskej ríše. Jeho kuchár si nie raz s mamičkou vymieňal brusnicové zaváraniny, keď pripravoval zverinu pre svojho majora, za pre nás vzácnu čokoládu.

Na fare v Banskej Bystrici sme boli prakticky 4 chlapi, Martin a Paľko Bakosovci, môj brat Juraj a ja. Najstarší z bratov Bakosovcov Ivan bol lekárom v Bratislave. Samozrejme ako chlapi sme sa zaujímali aj o vojenský materiál. V pamäti mám ako sme raz neskoro v noci išli „kradnúť“ benzín zo sudov nemeckej armády ! Vo farskej záhrade sme s bratom našli útočný granát „škodovku“, ktorý sme sa pokúšali zo zvedavosti otvoriť a statočne sme do neho tĺkli. Vtom sa zjavil náš anjel strážny – náš otecko, ktorý nás za uši dotiahol na faru a dostal som životnú bitku remeňom, že som sa tri dni nemohol posadiť. Ale som si navždy zapamätal, že s výbušninami nie sú žarty.

Pre mňa bol smutný jeden aprílový deň 1945. Po obsadení Banskej Bystrice rumunským a ruským vojskom, ustupujúce nemecké vojsko ostrelovalo mesto z harmaneckého tunela. Jeden granát dopadol na lipu vedľa fary a črepina smrteľne zranila najstaršieho syna seniora Bakossa, lekára Ivana, ktorý v tom čase bol na streche fary . Aby nebolo dosť tragédie v tejto rodine, o krátky čas priniesli na faru smutnú správu, že v masovom hrobe pri Turčianskom Svätom Martine, našli aj telo brata seniora Bakossa , ktorého Nemci zastrelili 31.01.1945.

Po oslobodení Banskej Bystrice otecko kandidoval za nestráničkov do miestneho Národného výboru, v ktorom spolu s Andrejom Plávkom, Ondrejom Striežom, Mojžišom a ďalšími riešili problémy ktoré priniesla doba. Bol podpredsedom Matice slovenskej, Divadelného združenia, Rybárskeho spolku / v živote nechytal ryby/, ale hlavne bol aktívnym farárom, konseniorom zvolenského seniorátu, predsedom seniorálnej podporovne.

Ako banskobystrický farár sa podobne ako mnohí ďalší evanjelickí kňazi a občania, sa aktívne zapojil do SNP a obnovy nového štátu . Za svoje aktivity v protifašistickom odboji bol v roku 1946 vyznamenaný Radom SNP II.triedy a v roku 1947 Československým vojnovým krížom.

Bol postavou síce malý, ale duchom veľký. Myslím, že aj po odchode z Banskej Bystrice do Bratislavy v decembri 1947, zostal v pamäti mnohých Bystričanov.